

dr Katarzyna Suwada
ORCID: 0000-0001-8785-855X
Instytut Socjologii
Uniwersytet Mikołaja Kopernika
ul. Fosa Staromiejska 1a, 87-100 Toruń
k.suwada@umk.pl

Autoreferat

1. Imię i nazwisko.

Katarzyna Suwada.

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

- 2010–2014 **Studia doktoranckie: Szkoła Nauk Społecznych Instytutu Filozofii i Socjologii PAN w Warszawie**, kierunek: SOCJOLOGIA.
Stopień doktora nauk społecznych w zakresie socjologii nadany 25.03.2015 r. uchwałą Rady Naukowej Instytutu Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie na podstawie obrony pracy doktorskiej: *How to Be a Dad Nowadays? Fatherhood within the Social and Institutional Contexts of Sweden and Poland* (promotor: prof. dr hab. Janusz Mucha, recenzentki: prof. dr hab. Krystyna Slany, dr hab. Danuta Duch-Krzystoszek).
- 2008–2010 **Studia magisterskie: Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie**, Wydział Humanistyczny, kierunek: SOCJOLOGIA, specjalność: multimedia i komunikacja społeczna.
Tytuł zawodowy magistra nadany na podstawie obrony pracy magisterskiej: *Teoria procesu cywilizacyjnego a miłość erotyczna późnej nowoczesności, czyli o tym, jak można badać współczesność teorii Norberta Eliasa* (promotor: prof. dr hab. Janusz Mucha). Studia ukończone z wyróżnieniem.
- 2005–2008 **Studia licencjackie: Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie**, Wydział Nauk Społecznych Stosowanych, kierunek: SOCJOLOGIA, specjalność: multimedia i komunikacja społeczna.
Tytuł zawodowy licencjata nadany na podstawie obrony pracy licencjackiej: *Być mężczyzną dzisiaj. Wzorce męskości w społeczeństwie późnej nowoczesności* (promotor: dr Krzysztof Matuszek).

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

Październik 2015 – dzisiaj

Adiunktka naukowo-dydaktyczny w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (10.2015–05.2017: Pracownia Badania Jakości Życia, 05.2017–09.2019: Zakład Badania Jakości Życia, od 10.2019: Katedra Badania Jakości Życia i Socjologii Stosowanej).
[05.2021–07.2022: przerwa w pracy w związku z ciężką i urlopem rodzicielskim].

Wrzesień 2012 – wrzesień 2014

Zatrudnienie (umowa o dzieło) w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN w celu realizacji grantu finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki (grant PRELUDIUM 2, funkcja: kierowniczka projektu).

Luty 2012 – styczeń 2014

Zatrudnienie (umowa o dzieło) na Wydziale Humanistycznym AGH w Krakowie w celu realizacji grantu finansowanego w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki (kierownik projektu: dr Łukasz Krzyżowski).

Luty 2010 – czerwiec 2012

Zatrudnienie (umowa-zlecenie) w charakterze nauczyciela akademickiego na Wydziale Humanistycznym AGH w Krakowie (prowadzenie ćwiczeń dla studentów studiów I stopnia na kierunku socjologia).

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

Omówienie to winno stanowić merytoryczne ujęcie przedmiotowych osiągnięć oraz w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.

Tytuł osiągnięcia:

Rodzicielstwo i praca zawodowa w społeczeństwie polskim: konteksty rozwiązań instytucjonalnych i nierówności płciowych.

Wykaz publikacji wchodzących w skład osiągnięcia (kolejność chronologiczna):

- A1. Katarzyna Suwada. 2017. „*It was Necessary at the Beginning to Make This Whole Revolution*”. *Men’s Attitudes to Parental Leaves in Sweden and Poland*, „Men & Masculinities”, 20(5): 570–587, DOI: 10.1177/1097184X17727571.
- A2. Katarzyna Suwada. 2019. *Agency in Parents’ Fertility Behaviours – Gaps in the Polish Family Policy System*, „Social Policy and Administration”, 53(7): 1108–1120, DOI: 10.1111/spol.12507.
- A3. Arkadiusz Karwacki i Katarzyna Suwada. 2020. *Doświadczenie bezrobocia a relacje rodzinne we współczesnej Polsce – perspektywa płci*, „Studia Socjologiczne”, 236(1): 165–194, DOI: 10.24425/sts.2020.132455.
- A4. Katarzyna Suwada. 2020. *Strategie organizacji opieki nad dziećmi w społeczeństwie polskim w perspektywie nierówności społecznych*, „Przegląd Socjologii Jakościowej”, 16(2): 152–169, DOI: 10.18778/1733-8069.16.2.09.
- A5. Katarzyna Suwada. 2021. *Genderizing Consequences of Family Policies in Poland in 2010s: A Sociological Perspective*, „Society Register”, 5(4): 41–60, DOI: 10.14746/sr.2021.5.4.03.
- A6. Katarzyna Suwada. 2021. *Ojcowie na urlopach rodzicielskich. Przekraczanie tradycyjnych ról płciowych w życiu rodzinnym w Polsce*, „Przegląd Socjologiczny”, 70(1): 111–130, DOI: 10.26485/PS/2021/70.1/6.

- A7. Katarzyna Suwada. 2022. *Care Involvement and Power Relations. Parenting and Gender in Contemporary Poland*, „Journal of Family Research”, Early View, 1–20, DOI: 10.20377/jfr-722.
- A8. Arkadiusz Karwacki i Katarzyna Suwada. 2022. *Kulturowa presja i instytucjonalne warunki jako determinant feminizacji nieaktywności zarobkowej we współczesnej Polsce*, „Studia Socjologiczne”, 2(245): 5–32, DOI: 10.24425/sts.2022.141421.

Omówienie osiągnięcia:

Wprowadzenie

W cyklu publikacyjnym zatytułowanym *Rodzicielstwo i praca zawodowa w społeczeństwie polskim: konteksty rozwiązań instytucjonalnych i nierówności płciowych* podejmuję problematykę badawczą, która łączy pola problemowe socjologii rodzin, socjologii płci, a także polityki społecznej. W swoich publikacjach próbuję odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób mężczyźni i kobiety w polskim społeczeństwie wypełniają obowiązki wynikające z rodzicielstwa oraz zaangażowania w pracę zarobkową. Ważnym kontekstem moich rozważań są rozwiązania instytucjonalne, które tworzą ramy polityki rodzinnej, a których celem ma być ułatwienie łączenia rodzicielstwa z aktywnością zawodową. W swoich analizach skupiam się na perspektywie płci społeczno-kulturowej, którą uważam za kluczową dla zrozumienia odmiennych doświadczeń kobiet i mężczyzn, związanych z rodzicielstwem i pracą zawodową. Cykl tworzy osiem artykułów, które tematycznie podzieliłam na trzy kategorie: artykuły dotyczące polityki rodzinnej, artykuły dotyczące organizacji opieki oraz artykuły dotyczące pracy zawodowej i jej związków z rodzicielstwem.

Aby zrozumieć doświadczenia rodzicielstwa we współczesnym świecie, przyjmuję perspektywę sprawczości (*agency*), zgodnie z którą zakłada się, że działanie społeczne musi być rozumiane jako wynik wyboru dokonanego w warunkach ograniczeń. Anne Lise Ellingsæter i Lars Gulbrandsen (2007) uznają, że wybory te zwrotnie kształtują preferencje ludzi. W tym kontekście dany wybór – chociaż jednostkom może się wydawać, że stanowi on wynik ich indywidualnych preferencji – *de facto* jest podejmowany w ramach istniejących wcześniej struktur społecznych, które kształtują coś, co nazywam za Janą Javornik i Anną Kurowską (2017) strukturami możliwości (*opportunity structures*). Struktury możliwości są kształtowane przez czynniki dwojakiego rodzaju.

Z jednej strony to determinanty natury instytucjonalnej. Rodzicielstwo, chociaż stanowi zjawisko biologiczne (ludzie jako organizmy biologiczne są zdolni do prokreacji), jest mocno związane ze współczesną organizacją życia społecznego, w tym z jego ekonomicznym i politycznym wymiarem. Życie rodzinne jest uzależnione od kapitalistycznej gospodarki i organizacji pracy w ramach rynku pracy. Współczesne państwa jednocześnie walczą o wysokie wskaźniki zatrudnienia i wysokie wskaźniki dzietności. Tymczasem rodzicielstwo i praca zarobkowa nakładają na jednostki różne, często sprzeczne obowiązki. Dlatego też w XX w. rodzicielstwo stało się kwestią polityczną (Boje 2006; Ellingsæter i Leira 2006; Hartas 2014), a współcześnie rolą państwa jest tworzenie mechanizmów ułatwiających godzenie tych dwóch obszarów życia, m.in. poprzez politykę rodzinną (Ferragina i

Seeleib-Kaiser 2015; Gauthier 2007). W konsekwencji system instytucjonalny kształtowany w ramach polityki rodzinnej, polityki rynku pracy, a także przez sam rynek pracy jest ważnym kontekstem, w którym funkcjonują jednostki. Ma on ogromny wpływ na to, jak wyglądają struktury możliwości współczesnych rodziców.

Z drugiej strony struktury możliwości są kształtowane przez normy kulturowe i oczekiwania społeczne dotyczące tego, w jaki sposób jednostki powinny zachowywać się w różnych sytuacjach. W swoich analizach skupiam się przede wszystkim na normach związanych z płcią społeczno-kulturową. Rodzina jest jedną z najtrwalszych i najważniejszych instytucji społecznych, jednocześnie stanowi jedną z najsilniej upłciowionych instytucji (Kimmel 2015). Oznacza to, że funkcjonowanie rodziny wiąże się z rolami płciowymi oraz z relacjami płciowymi opartymi na nierównościach. Rodzice są jednostkami upłciowionymi, w konsekwencji wobec ojców i matek formułowane są różne oczekiwania związane z rolami, jakie ci odgrywają. Badania nad życiem rodzinnym pokazują, że rodzicielstwo często prowadzi do retradycjonalizacji organizacji życia codziennego rodziny (Reimann 2016; 2019; Żadkowska 2016), a kobiety i mężczyźni doświadczają strukturalnie różnych dróg wiodących do rodzicielstwa (Rehel 2014). Ważnym wątkiem jest stosunek ojców i matek do pracy zarobkowej, jak również do pracy opiekuńczej. Według tradycyjnych ról płciowych główny obszar aktywności matek stanowi praca opiekuńcza. Praca zarobkowa często jest traktowana jako dodatkowa działalność kobiet, która nie powinna przeszkadzać w wypełnianiu obowiązków wynikających z opieki. W przypadku ojców natomiast praca zarobkowa jest priorytetem, gdyż głównym obowiązkiem mężczyzny jest ekonomiczne utrzymanie rodziny. Pracę opiekuńczą traktuje się tymczasem w kategoriach pomocy czy wsparcia dla kobiety (Suwada 2021). Choć w dzisiejszych czasach mamy do czynienia z dynamicznie zmieniającymi się rolami płciowymi – kobiety są aktywne na rynku pracy, a mężczyźni coraz silniej angażują się w obowiązki rodzicielskie – to jednak tradycyjne role płciowe nadal są ważnym punktem odniesienia dla jednostek w ich codziennych zmaganiach z obowiązkami zawodowymi i rodzicielskimi. Aby zrozumieć rolę norm kulturowych i oczekiwań społecznych związanych z płcią społeczno-kulturową, w swoich analizach odwołuję się do koncepcji przekonań o płci (*gender beliefs*) sformułowanej przez Cecilie Ridgeway oraz Shelley Correll (2004). Przekonania o płci mogą być definiowane jako kulturowe zasady i instrukcje, które dotyczą odgrywania społecznej struktury różnicy i nierówności. Z jednej strony ich rolą jest określanie, jak kobiety i mężczyźni powinni zachowywać się w konkretnych sytuacjach, a z drugiej strony pozwalają one na ocenianie zachowań innych jednostek (Ridgeway i Correll 2004). Drugą ramę teoretyczną moich analiz genderowych stanowi koncepcja *doing gender* Candace West i Dona H. Zimmermana (1987; 2009). Według niej gender to ciągle trwający, usytuowany proces, w którym męskość i kobiecość są realizowane – a nie z góry przypisane – i ściśle związane z istniejącym systemem relacji. Płeć społeczno-kulturowa jest więc relacyjna i zinstytucjonalizowana.

Biorąc to wszystko pod uwagę, celem moich analiz jest odpowiedź na pytanie, jak rodzice funkcjonują w zastanej rzeczywistości społecznej. W jaki sposób struktury wynikające z rozwiązań

instytucjonalnych i norm społeczno-kulturowych determinują ich codzienne wybory dotyczące organizacji pracy zarobkowej i opiekuńczej, a także realizacji innych obowiązków wynikających z rodzicielstwa? Moje analizy wskazują, że polski system polityki rodzinnej jest – opierając się na koncepcji Stevena Saxonberga (2013; 2014) – otwarcie upłciawiający (*explicitly genderizing*). Oznacza to, że jego mechanizmy jawnie wspierają tradycyjny porządek płciowy i prowadzą do reprodukcji nierówności płciowych zarówno w życiu rodzinnym, jak i na rynku pracy. Stąd struktury możliwości kobiet i mężczyzn w kontekście rodzicielstwa znacznie się od siebie różnią. Matki i ojcowie w odmienny sposób doświadczają łączenia rodzicielstwa z pracą zawodową.

Notka metodologiczna

Włączone do cyklu artykuły powstały na podstawie wyników kolejnych projektów, które realizowałam najpierw jako doktorantka w Szkole Nauk Społecznych IFiS PAN w Warszawie, a następnie jako adiunktka w Instytucie Socjologii UMK w Toruniu. Są to w sumie trzy projekty kierowane przeze mnie (w tym dwa finansowane ze źródeł Narodowego Centrum Nauki) oraz jeden projekt, w którym uczestniczyłam w roli współwykonawczynie (również finansowany przez Narodowe Centrum Nauki).

Pierwszy projekt (P1) to projekt doktorski, który Narodowe Centrum Nauki (NCN) sfinansowało w ramach grantu PRELUDIUM 2 (nr UMO-2011/03/N/HS6/01110), zatytułowany *Bycie tatą wobec nowych wzorców ojcostwa. Ojcostwo w życiu codziennym w kontekście społeczno-instytucjonalnym w społeczeństwie polskim na początku XXI wieku*. Analiza przedstawiona w artykule A1 uwzględnionym w cyklu habilitacyjnym została przeprowadzona już po obronie doktoratu, w czasie, kiedy rozpoczynałam pracę nad kolejnym projektem. W związku z tym jest ona spójna z następnymi pracami badawczymi. Drugi projekt (P2), zatytułowany: *Strategie osiągania równowagi w życiu rodzinnym i zawodowym w społeczeństwie polskim na początku XXI wieku. Analiza socjologiczna* (nr UMO-2015/19/D/HS6/02338), realizowałam w ramach grantu SONATA 10 przyznanego przez NCN. Na materiale z tego projektu opierają się analizy przedstawione w artykułach A2, A4, A5, A6 i A7. Trzeci projekt (P3), pt. *Strategie godzenia obowiązków rodziców dzieci z niepełnosprawnością w społeczeństwie polskim. Analiza socjologiczna*, był finansowany ze środków wydziałowych Wydziału Humanistycznego UMK dla młodych naukowców. Celem przedsięwzięcia było uzupełnienie materiału zebranego w ramach grantu SONATA 10 o doświadczenia rodziców dzieci z niepełnosprawnościami. Na tym projekcie opiera się analiza zaprezentowana w artykule A8. Czwartym źródłem materiału użytego w analizach z cyklu publikacyjnego jest projekt pt. *Pamiętniki bezrobotnych. Doświadczenie bezrobocia i trajektorie wykluczenia z perspektywy polityki społecznej i socjologii* (P4), finansowany w ramach grantu OPUS 11 przyznanego przez NCN (nr UMO-2016/21/B/HS5/03198). Projekt zrealizowano w ramach konsorcjum SGH–UMK, a jego kierownikiem był prof. dr hab. Piotr Błędowski. Analizy oparte na materiale zebranym w ramach tego projektu są obecne w artykułach A3 i A8.

Podstawą artykułów uwzględnionych w cyklu habilitacyjnym są przede wszystkim dane jakościowe. Obejmują one w sumie 120 wywiadów pogłębionych (P1 – 52 wywiady, P2 – 53 wywiady,

P3 – 15 wywiadów) przeprowadzonych z rodzicami dzieci do 8 lat (P1 i P2) oraz rodzicami dzieci z niepełnosprawnościami (do 18 roku życia – P3). Osoby badane charakteryzowały się różną sytuacją społeczno-ekonomiczną i rodzinną. Wywiady opierały się na wcześniej przygotowanym scenariuszu, który dotyczył kwestii związanych z organizacją opieki, sytuacją zawodową badanych, podziałem obowiązków domowych w rodzinie, a także z korzystaniem z różnych instrumentów polityki rodzinnej. Ponad połowę wywiadów przeprowadziłam osobiście, a drugą część zleciłam przeszkolonym przede mną badaczom. Transkrypcje wywiadów zostały zanalizowane w programie do analizy jakościowej MAXQDA12. Przyjęłam strategię łączenia kodowania tematycznego z kodowaniem otwartym (Ayres 2008; Benaquisto 2008b; 2008a; Gibbs 2011). Początkowe kody zostały zbudowane na podstawie teorii oraz wątków, które ujawniły się w czasie wywiadów. Jednak w trakcie analizy zaczęły pojawiać się nowe kody – były one systematycznie dodawane do drzewka kodowego. Ponadto dwa artykuły opierają się na materiale z 378 pamiętników napisanych przez kobiety i mężczyzn w ramach konkursu na pamiętniki bezrobotnych i 10 studiów przypadku (P4). Ten materiał również został zanalizowany z wykorzystaniem programu do analizy jakościowej przy użyciu strategii tematycznego i otwartego kodowania. Jednak z uwagi na bogactwo materiału w przypadku artykułów z cyklu habilitacyjnego skupiłam się na poszukiwaniu dominujących wzorów doświadczania bezrobocia w kontekście zobowiązań rodzinnych przez kobiety i mężczyzn.

Wykorzystując materiał z badań jakościowych, przyjmuję perspektywę społecznego konstruktywizmu, zgodnie z którym rzeczywistość społeczna jest konstruowana poprzez społeczne interakcje i działania, a jednostki przypisują różnym zjawiskom różne znaczenia (Harris 2006; 2010). Te znaczenia wynikają nie tylko z własnych doświadczeń, ale również z doświadczeń innych ludzi, z którymi jednostki wchodzi w interakcje. Dlatego w trakcie analizy materiału jakościowego jestem wyczulona na znaczenia i interpretacje nadawane przez osoby badane. Traktuję je jako kompetentnych aktorów, którzy są w stanie opisać własne doświadczenia i kontekst społeczny, w jakim funkcjonują.

Chociaż orientacja jakościowa w badaniach społecznych jest mi bliska, to jednak jestem zwolenniczką łączenia różnych metod badawczych. To pozwala opisać rzeczywistość społeczną z uwzględnieniem jej złożoności i różnych perspektyw. Dlatego dane z wywiadów zostały uzupełnione o analizę kontekstu instytucjonalnego, przede wszystkim analizę reform wprowadzonych w Polsce po 2010 r. w ramach polityki rodzinnej, ze szczególnym uwzględnieniem ich wymiaru genderowego (jest to dokładnie opisane w artykułach A2 i A5), a także analizę danych ilościowych przedstawionych w sondażu International Social Survey Programme w ramach modułu „Family and Changing Gender Roles” z 2012 r. oraz w European Value Survey z 2017 r. Dodatkowo uzupełniłam analizy o dane statystyczne z Głównego Urzędu Statystycznego i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Artykuły, które stanowią cykl habilitacyjny, można podzielić na trzy kategorie tematyczne. W pierwszej kategorii mieszczą się dwa, które dotyczą przede wszystkim kontekstu instytucjonalnego, w jakim funkcjonują rodzice, a więc rozwiązań przyjętych w ramach polityki rodzinnej (A2 i A5). Artykuły z drugiej kategorii skupiają się na kwestii organizacji pracy opiekuńczej w rodzinach z małymi

dziećmi przy uwzględnieniu kontekstu społeczno-instytucjonalnego (A1, A4, A6, A7). Z kolei trzecia kategoria artykułów wychodzi od problemów związanych z pracą zarobkową (albo jej brakiem) na tle innych zobowiązań rodzinnych (A3 i A8). We wszystkich tych artykułach podkreślony jest wymiar nierówności płciowych i odmiennego doświadczania przez kobiety i mężczyzn łączenia rodzicielstwa z pracą zawodową.

W dalszej części tego autoreferatu zajmę się omówieniem każdego artykułu z osobna. Nie będzie ono miało charakteru chronologicznego, ale tematyczny. Przyjrę się więc wszystkim trzem kategoriom artykułów po kolei. Brak chronologii wynika z tego, że na podstawie daty publikacji nie można określić kolejności powstawania artykułów, ponieważ czas od złożenia poszczególnych maszynopisów do ich opublikowania był różny: w niektórych przypadkach bardzo krótki, a w innych dość długi.

Omówienie artykułów

Do pierwszej kategorii można zaliczyć dwa artykuły, w których skupiam się na analizie polityki rodzinnej w Polsce po 2010 r. W artykule *Genderizing Consequences of Family Policies in Poland in 2010s* (A5) rozpatruję cztery reformy, które weszły w życie w ramach systemu polityki rodzinnej w Polsce od 2010 do 2017 r. Są to: (1) wprowadzenie urlopu ojcowskiego i danie ojcu prawa do skorzystania z urlopu macierzyńskiego; (2) wprowadzenie urlopu rodzicielskiego; (3) zainicjowanie programu „Maluch”, którego celem jest zapewnienie większej liczbie dzieci do lat trzech opieki instytucjonalnej; (4) zainicjowanie programu „Rodzina 500+”, w ramach którego zostało wprowadzone comiesięczne świadczenie wychowawcze. Moim celem jest ocena tych reform pod kątem ich wpływu na nierówność płciową. Odwołuję się do koncepcji genderyzacji (*genderization*) Stevena Saxonberga (2013) i sprawdzam, jak wprowadzone instrumenty są wykorzystywane przez rodziców. Na analizę składają się zarówno rozważania na temat rządowych uzasadnień wprowadzanych rozwiązań, jak i dane z wywiadów z rodzicami oraz dane zastane (GUS i ZUS). Nadrzędnym celem wszystkich tych reform było poradzenie sobie z niskim współczynnikiem dzietności, a także wsparcie kobiet w łączeniu pracy zarobkowej z rodzicielstwem, tak aby matki nie wypadały z rynku pracy. Choć ustawodawcy rozpoznają, że to kobiety mają większy problem na rynku pracy w związku z obowiązkami rodzicielskimi niż mężczyźni, nie proponują rozwiązań, które prowadziłyby do zmniejszenia nierówności płciowych w sferze domowej. W artykule argumentuję, że do 2010 r. polski system polityki rodzinnej można było scharakteryzować jako *implicite* upłciawiający, to znaczy wspierający tradycyjny porządek płciowy przez brak adekwatnych rozwiązań. Wprowadzenie czterech wymienionych reform zmieniło system w *explicite* upłciawiający, co oznacza, że otwarcie przyczynia się on do wzmocnienia tradycyjnych ról rodzicielskich (przez wydłużenie okresu urlopów rodzicielskich, z których korzystają przede wszystkim kobiety, przez wprowadzenie świadczeń pieniężnych, które mogą skłaniać część kobiet do wycofania się z rynku pracy, przez brak mechanizmów zachęcających mężczyzn do korzystania z urlopów rodzicielskich oraz przez niewystarczające wsparcie opieki instytucjonalnej dla

dzieci do lat trzech). W kontekście osiągnięcia habilitacyjnego artykuł zarysowuje realia instytucjonalne, w jakich funkcjonują polscy rodzice.

Inspiracją do napisania drugiego artykułu dotyczącego polityki rodzinnej – *Agency in Parents' Fertility Behaviours – Gaps in the Polish Family Policy System* (A2) – były prace nad pierwszym omawianym artykułem (A5)¹, a także analiza wywiadów pogłębionych z rodzicami. Chociaż celem mojego projektu nie było poznanie uwarunkowań decyzji prokreacyjnych osób badanych, temat ten często pojawiał się w wywiadach przy okazji dyskusji na temat różnych instrumentów polityki rodzinnej, które – jak wspominałam wyżej – miały zachęcić do posiadania większej liczby dzieci. Badani rodzice często krytycznie podchodzili do wprowadzanych reform i otwarcie mówili, co musiałoby się zmienić, żeby zdecydowali się na kolejne dziecko. Dlatego celem artykułu A5 była identyfikacja luk w istniejącym systemie polityki rodzinnej na podstawie pogłębionych wywiadów oraz danych zastanych z baz GUS i ZUS. Ramą teoretyczną moich rozważań jest koncepcja sprawczości i struktury, która pozwala na łączenie poziomu makrostrukturalnego z poziomem mikro. Wychodzę z założenia, że badani rodzice to refleksyjni aktorzy, którzy umieją ocenić zastaną rzeczywistość i na tej podstawie podejmować decyzje, w tym prokreacyjną czy dotyczącą organizacji opieki nad dzieckiem. Badania pokazują, że choć wprowadzone reformy znacznie poszerzyły struktury możliwości rodziców, przede wszystkim w kwestii zapewnienia opieki, to jednak system nie odpowiada w pełni na potrzeby ojców i matek i ciągle istnieją problemy/bariery, które przyczyniają się do niskiej dzietności. Jednocześnie są one konsekwentnie ignorowane przez ustawodawcę. Cztery podstawowe luki w systemie to:

- (1) **nierówności płciowe w gospodarstwach domowych** – kobiety są przytłoczone opieką i oczekują większego zaangażowania swoich partnerów w obowiązki opiekuńcze i domowe;
- (2) **brak stabilności na rynku pracy** – w narracjach rodziców praca zawodowa nie jest barierą utrudniającą rodzicielstwo, ale raczej koniecznością, która pozwala na zapewnienie odpowiedniego bytu rodzinie;
- (3) **niskie zarobki i kiepskie warunki życia** – chociaż Polacy pracują dużo, to ich pensje nie zawsze wystarczają do zaspokojenia podstawowych potrzeb, a każde kolejne dziecko jest postrzegane przez pryzmat wzrostu kosztów życia;
- (4) **brak dostępu do tanich mieszkań** – badani rodzice narzekają na wysokie raty kredytu albo brak możliwości zmiany mieszkania na większe.

Dochodzę więc do wniosku, że polscy ustawodawcy, projektując politykę rodzinną, ciągle odwołują się do jej klasycznego paradygmatu, w którym instrumenty zachęcające do dzietności związane są z kompensacją kosztów utrzymania dzieci i ułatwieniem kobietom łączenia pracy zarobkowej z macierzyństwem. Tymczasem istnieją inne, często ważniejsze czynniki, które wpływają na struktury

¹ Proces publikacyjny artykułu A5 trwał prawie trzy lata, z kolei w przypadku artykułu A2 był on znacznie sprawniejszy. Stąd data publikacji nie oddaje chronologii obu artykułów.

możliwości rodziców. Dlatego system polityki rodzinnej powinien być zintegrowany z politykami równościowymi, polityką rynku pracy, a także z polityką mieszkaniową.

Druga kategoria artykułów składa się z czterech publikacji, które dotyczą tego, w jaki sposób rodzice organizują opiekę nad swoimi dziećmi w kontekście istniejących rozwiązań instytucjonalnych. Pierwszy artykuł z tej grupy (A1) – „*It was Necessary at the Beginning to Make This Whole Revolution*”. *Men's Attitudes to Parental Leaves in Sweden and Poland* opiera się na materiale zebranych jeszcze w ramach badań doktorskich. Jednak analizy dokonałam już po obronie doktoratu, gdy prowadziłam prace badawcze w ramach grantu SONATA 10. W czasie wywiadów przeprowadzanych z rodzicami często powracała kwestia urlopów rodzicielskich dla ojców. W 2013 r. w Polsce został wprowadzony urlop rodzicielski, z którego mogą korzystać zarówno matki, jak i ojcowie. W związku z tym, gdy w 2012 i 2013 r. przeprowadzałam wywiady do doktoratu z ojcami małych dzieci, nie mogli oni jeszcze ubiegać się o otrzymanie takiego urlopu. Z kolei badani przeze mnie szwedzcy ojcowie mieli do niego prawo, a nawet byli do tego zachęcani w ramach tzw. kwot ojcowskich. Dlatego też postanowiłam sprawdzić, jaki stosunek do urlopów rodzicielskich dla ojców mieli polscy i szwedzcy ojcowie w 2012 r., aby móc później porównać go z podejściem polskich rodziców do nowego urlopu w 2017 r. (tego dotyczą artykuły A6 i A7 z cyklu habilitacyjnego, które zostaną omówione poniżej). W analizie ważne są dla mnie trzy elementy: rozwiązania polityki rodzinnej zaadresowane do ojców, dominujące modele męskości oraz doświadczenie ojcostwa. Sytuacja szwedzkich i polskich ojców znacząco się w tym przypadku różni. Szwecja jest krajem, który od lat 90. otwarcie zachęca mężczyzn do korzystania z urlopów rodzicielskich i walczy z nierównościami płciowymi w sferze rodzinnej. Coraz popularniejszy wśród tamtejszych ojców jest model męskości opiekuńczej, w którym odrzuca się męską dominację i stawia na budowanie relacji opartych na opiece i zależności (pozytywnie rozumianej jako obowiązek wobec słabszych). W Polsce ciągle dominują tradycyjne role płciowe, a system polityki rodzinnej jest ukierunkowany głównie na matki. Rola ojca definiowana jest w kategoriach głównego żywiciela rodziny, który powinien skupiać się na pracy zarobkowej. Jego uczestnictwo w opiece nad dzieckiem postrzega się przez pryzmat pomocy. Moja analiza pokazuje, że sposób zaprojektowania systemu urlopów rodzicielskich jest związany z tym, jak mężczyźni postrzegają swoją rolę ojca. W systemie szwedzkim są oni bardziej otwarci na korzystanie z urlopów rodzicielskich, jak również częściej rozumieją konieczność wprowadzania kwot ojcowskich. Natomiast polscy ojcowie w 2012 i 2013 r. nie do końca dostrzegali sens urlopów rodzicielskich dla ojców, ponieważ uważali, że obowiązek opieki spoczywa na matkach. Tymczasem ojcostwo daje mężczyznom szansę na zaangażowanie się w opiekę i odrzucenie wartości charakterystycznych dla tradycyjnej męskości. Państwo może zatem odegrać ważną rolę w umożliwianiu mężczyznom większego włączania się w wychowywanie dziecka poprzez promowanie wśród nich urlopów rodzicielskich.

Wątek korzystania przez ojców z urlopów rodzicielskich w Polsce jest kontynuowany w artykule *Ojcowie na urloпах rodzicielskich. Przekraczanie tradycyjnych ról płciowych w życiu rodzinnym w Polsce* (A6). Omawiam w nim doświadczenia polskich mężczyzn, którzy zdecydowali się

na skorzystanie z co najmniej dwóch miesięcy urlopu rodzicielskiego. Doświadczenia te są przedstawione na tle przekonań innych rodziców, którzy nie dzielili urlopu pomiędzy matkę i ojca. Badani rodzice funkcjonują w nowym systemie instytucjonalnym, w którym został wprowadzony (w założeniu) płciowo neutralny urlop rodzicielski, zarówno dla matek, jak i dla ojców. Jednak mężczyźni stanowią tylko 1% osób korzystających z tego urlopu. W artykule argumentuję, że wynika to z silnych norm płciowych, zgodnie z którymi to od matek oczekuje się sprawowania opieki nad dzieckiem, a od ojców – zaangażowania w pracę opiekuńczą. Tymczasem doświadczenia ojców korzystających z takich urlopów i silnie zaangażowanych w opiekę są ważne w kontekście projektowania rozwiązań instytucjonalnych prowadzących do redukcji nierówności płciowych, w sferze zarówno prywatnej, jak i publicznej. Moja analiza pokazuje, że przekraczanie tradycyjnych ról płciowych przez ojców może być trudne na poziomie nie tylko indywidualnym, lecz także społecznym. Ojcowie muszą sobie radzić ze zinternalizowanymi normami dotyczącymi opieki i płci oraz z reakcją zaskoczonego otoczenia. Jednak w ogólnym rozrachunku postrzegają to doświadczenie bardzo pozytywnie. Raczej nie odbija się ono negatywnie na ich pracy zarobkowej, a ma pozytywny wpływ na relacje z dzieckiem i partnerką. Dzięki takiemu doświadczeniu ojciec staje się dla dziecka pierwszoplanowym opiekunem, który nie zastępuje matki w razie jej nieobecności, ale po prostu potrafi zaspokoić wszystkie potrzeby podopiecznego. W rezultacie matka zyskuje więcej czasu dla siebie samej, co przekłada się na jej samopoczucie i na relacje w parze. Reakcja otoczenia zewnętrznego, choć często opiera się na zdziwieniu, jest w dużej mierze pozytywna. Generalnie z moich analiz wynika, że jako społeczeństwo przychylnie patrzymy na ojców korzystających z urlopów rodzicielskich, pomimo tego, że przekraczają oni dominujące przekonania płciowe.

Trzecim artykułem w tej grupie jest publikacja *Care Involvement and Power Relations. Parenting and Gender in Contemporary Poland* (A7). Kontynuuję w niej wątek korzystania z urlopów rodzicielskich przez polskich rodziców. Tym razem, używając koncepcji struktur możliwości, identyfikuję strukturalne czynniki ograniczające prawo mężczyźni do takiego urlopu oraz strukturalne czynniki zmuszające kobiety do korzystania z niego i jednocześnie utrudniające im powrót do pracy zarobkowej po urodzeniu dziecka. Argumentuję, że prawo ojców jest ograniczone poprzez fakt, że urlop rodzicielski postrzega się jako przedłużenie urlopu macierzyńskiego i tym samym raczej jako prawo matki, a nie ojca. Dodatkowo wiele osób jest nieświadomych, że ojciec może z takiego urlopu skorzystać, albo nie dostrzega zalet podobnego rozwiązania, uznając mężczyzn za pozbawionych odpowiednich kompetencji opiekuńczych. Z kolei matki są zmuszone do opieki przez prawny obowiązek korzystania z urlopu macierzyńskiego oraz biologiczne predyspozycje związane z ciążą, porodem i karmieniem piersią. W efekcie rozwiązania strukturalne dają mężczyznom władzę (*debilitative power*), która pozwala im na wycofanie się z opieki. Kobiety zaś posiadają władzę sytuacyjną (*situational power*), która pozwala im kontrolować sytuację rodzinną, ale jednocześnie odbiera im możliwości realizowania się poza rodziną. Tym samym w sytuacji pojawienia się dziecka w parach reprodukowany jest system oparty na nierównościach płciowych.

Ostatni artykuł z tej grupy, zatytułowany *Strategie organizacji opieki nad dziećmi w społeczeństwie polskim w perspektywie nierówności społecznych* (A4), również dotyczy organizacji opieki, ale w kontekście tzw. luki w opiece nad dziećmi. Lukę w opiece definiuję jako brak lub nieadekwatność rozwiązań systemowych, które pozwalałyby rodzicom różnej płci i o różnej sytuacji społeczno-ekonomicznej na zapewnienie odpowiedniej opieki swoim dzieciom. Biorąc pod uwagę istniejące w Polsce normy kulturowe dotyczące opieki oraz nierówności społeczno-ekonomiczne, w tym płciowe, pokazuję cztery podstawowe strategie radzenia sobie z tą luką obierane przez polskich rodziców. W polskim systemie luka ta dotyczy dzieci w wieku od roku do trzech lat, czyli od momentu zakończenia przez rodzica płatnego urlopu rodzicielskiego do momentu posłania dziecka do przedszkola. Wybór strategii opieki podyktowany jest przede wszystkim możliwościami finansowymi, a także normami kulturowymi. Zasoby finansowe znacząco poszerzają horyzont możliwości rodziców. W przypadku rodzin o gorszej sytuacji ekonomicznej matki często zmuszone są rezygnować z pracy zarobkowej lub angażować do opieki babcie. Tym samym dochodzi do reprodukcji tradycyjnych ról płciowych. Rodziny o średnich dochodach zazwyczaj korzystają z oferty prywatnych żłobków (a te, choć niejednokrotnie są dofinansowywane ze środków publicznych, i tak są stosunkowo drogie). Najbogatsi rodzice dokonują wyboru, opierając się na swoich aktualnych preferencjach, i najczęściej korzystają z pomocy niani lub żłobka. Z moich analiz wynika, że ze względu na brak odpowiednich rozwiązań obecny system utrwała nierówności społeczne.

W trzeciej grupie artykułów znajdują się dwie publikacje, w których analizujemy (razem z Arkadiuszem Karwackim) kwestie rodzicielstwa i relacji rodzinnych w perspektywie dostępu do pracy zarobkowej (względnie jego braku) i warunków utrzymania jej ciągłości. Nie przyjmujemy tutaj dominującej w naukach społecznych perspektywy, w której bada się, jak rodzice łączą pracę zarobkową z obowiązkami rodzicielskimi, ale skupiamy się na doświadczeniu braku pracy zarobkowej w kontekście relacji rodzinnej. Interesują nas związki pomiędzy płcią, relacjami w rodzinie, systemem instytucjonalnym i doświadczeniem dostępu do pracy zarobkowej oraz warunkami jej podejmowania. W pierwszym artykule, zatytułowanym *Doświadczenie bezrobocia a relacje rodzinne we współczesnej Polsce – perspektywa płci* (A3), wychodzimy z założenia, że praca zawodowa (lub jej brak) determinuje role odgrywane w rodzinie. We współczesnych społeczeństwach istnieje prymat pracy zawodowej – od każdej jednostki w wieku produkcyjnym oczekuje się zaangażowania w pracę w ramach rynku pracy. Jednocześnie kobiety i mężczyźni odmiennie doświadczają łączenia rodzicielstwa z pracą zawodową, a jej brak inaczej wpływa na ich relacje i obowiązki rodzinne. Na podstawie pamiętników osób bezrobotnych wyróżniamy cztery typy kobiet oraz trzy typy mężczyzn niepodejmujących pracy zarobkowej. Nasza analiza pokazuje, że kobiety szczególnie silnie doświadczają słabości państwa w obszarze instytucjonalnej opieki nad dziećmi i adekwatnego wsparcia osób bezrobotnych. Bezrobocie kobiet silnie wiąże się z macierzyństwem i często jest funkcjonalne dla rodziny, ponieważ uzupełnia niewystarczające wsparcie ze strony rządu. Wzmacnia role rodzinne matek i nakłada na nie dodatkowe obowiązki. W przypadku mężczyzn zaś bezrobocie ma destrukcyjny wpływ na role i obowiązki

rodzinne. Choć część mężczyzn przejmuje tradycyjne zadania kobiet w rodzinie, to nie znajduje w tym sensu i ma poczucie porażki czy niezaradności życiowej. Inną grupę stanowią mężczyźni, których bezrobocie prowadzi do wycofania się ze sfery rodzinnej – jest przyczyną rozpadu związków i zerwania kontaktu z dziećmi albo opóźnienia momentu założenia rodziny. Odmiennosc doświadczeń kobiet i mężczyzn zakorzeniona jest w kulturowych normach dotyczących płci (*gender beliefs*) oraz ściśle wiąże się z modelem społeczno-ekonomicznym opartym na dyktacie pracy zarobkowej.

Wątek doświadczenia bezrobocia przez kobiety w kontekście obowiązków rodzinnych kontynuujemy (z Arkadiuszem Karwackim) w kolejnym artykule, zatytułowanym *Kulturowa presja i instytucjonalne warunki jako determinanty feminizacji nieaktywności zarobkowej we współczesnej Polsce* (A8). W trakcie przygotowywania wcześniejszej publikacji (A3) wypracowaliśmy koncepcję feminizacji nieaktywności zarobkowej, którą postanowiliśmy rozwinąć w osobnym artykule. Feminizację nieaktywności zarobkowej rozumiemy jako zbiór procesów utrudniających kobietom w wieku produkcyjnym podejmowanie pracy na rynku. Mowa zarówno o kwestii dostępu do pracy i możliwości jej podjęcia, jak i o możliwości jej świadczenia. Ponownie wraca tutaj wątek przekonań o płci (*gender beliefs*) oraz słabości państwa. Dochodzi do sprzężenia zwrotnego pomiędzy tym, co uwarunkowane biologicznie, a porządkiem kulturowym i systemem instytucjonalnym. W konsekwencji kobiety doświadczają nieproporcjonalnie dużego obciążenia obowiązkami domowymi i opiekuńczymi oraz dyskryminacji na rynku pracy. Dodatkowo system instytucjonalny nie rozpoznaje zobowiązań rodzinnych kobiet i nie proponuje wsparcia adekwatnego do ich potrzeb. To wszystko prowadzi do reprodukcji tradycyjnych ról płciowych i wzmacnia niską pozycję kobiet na rynku pracy.

Zanim przejdę do podsumowania cyklu artykułów, chciałabym podkreślić, że problematyką łączenia rodzicielstwa z pracą zarobkową zajmuję się nie tylko w ramach opisanych wyżej publikacji. W związku ze zmianami formalnymi w nowej procedurze habilitacyjnej w cyklu mogły znaleźć się jedynie artykuły opublikowane w czasopiśmie. Dlatego też do osiągnięcia habilitacyjnego nie mogłam włączyć książki, która powstała na podstawie projektu *Strategie osiągania równowagi w życiu rodzinnym i zawodowym w społeczeństwie polskim na początku XXI wieku. Analiza socjologiczna* (P2). Książka ta, zatytułowana *Parenting and Work in Poland. A Gender Studies Perspective*, została wydana w 2021 r. w wydawnictwie Springer. Dystansuję się w niej od koncepcji *work-life balance*, która dominuje we współczesnych naukach społecznych, gdy mowa o łączeniu pracy zarobkowej z rodzicielstwem, i analizuję doświadczenie rodzicielstwa przez pryzmat trzech typów pracy: pracy opiekuńczej, pracy zarobkowej oraz pracy domowej. Kontekstem dla podejmowanych analiz są nierówności płciowe oraz istniejące rozwiązania instytucjonalne. Analizy i wnioski zawarte w tej książce są więc dopełnieniem moich naukowych ustaleń omawianych w ramach cyklu artykułów. Drugi tekst, który również nie mógł znaleźć się w cyklu z powodów formalnych, to rozdział zatytułowany *Familialisation of Care in European Societies. Between Family and the State*, opublikowany w książce *The Palgrave Handbook of Family Sociology in Europe*. Razem z Agnieszką Furmańską-Maruszak dokonujemy w nim opisu organizacji opieki w czterech krajach europejskich: Holandii, Polsce,

Portugalii i Szwecji. Wykorzystana w tekście koncepcja familializacji (*familialisation*) pozwala nam ocenić, w jakim stopniu rodziny są w tych czterech krajach wspierane w swoich obowiązkach opiekuńczych. Tekst stanowi uzupełnienie rozważań obecnych przede wszystkim w artykułach dotyczących polityki rodzinnej.

Tematykę łączenia rodzicielstwa z pracą zawodową w kontekście rozwiązań instytucjonalnych podejmowałam również w szeregu referatów wygłaszanych na różnych konferencjach w ciągu ostatnich 10 lat (dokładny spis wystąpień w ramach konferencji naukowych znajduje się w załączniku 4: *Wykaz osiągnięć*).

Podsumowanie

Opisany powyżej cykl ośmiu artykułów pokazuje, że doświadczenie łączenia rodzicielstwa z pracą zawodową jest ściśle związane z systemem instytucjonalnym, w którym funkcjonują jednostki, oraz z normami kulturowymi dotyczącymi płci. Dlatego też doświadczenia kobiet i mężczyzn są tak zasadniczo różne. W swoich analizach celowo dystansuję się od koncepcji *work-life balance*, chociaż gdy planowałam projekt badawczy SONATA 10 (P2), moim celem było poznanie strategii łączenia rodzicielstwa z pracą zawodową obieranych przez polskich rodziców. Chciałam zidentyfikować najbardziej popularne koncepcje osiągania równowagi w tym zakresie. Tymczasem dość szybko – bo już na etapie wywiadów – okazało się, że koncepcja równowagi nie do końca pasuje do socjologicznego opisu społeczeństwa polskiego. Według mnie idea *work-life balance* opiera się na sześciu ukrytych założeniach. Brzmiały one następująco:

- I. Istnieje wyraźna granica między pracą i niepracą w życiu codziennym.
- II. Tylko działalność zarobkowa na rynku jest rozpoznawana jako praca, więc w świecie idealnym osoby niewykonujące pracy zarobkowej nie pracują.
- III. Wykonywania nieodpłatnych obowiązków domowych nie postrzega się jako pracy i w związku z tym nie jest ono rozumiane jako aktywność zorientowana na produkcję dóbr i usług. W konsekwencji traktuje się je jako mniej wartościowe niż praca zarobkowa na rynku.
- IV. Każdy powinien pracować zarobkowo lub przynajmniej szukać pracy zarobkowej.
- V. Każdy powinien mieć rodzinę i podtrzymywać relacje rodzinne.
- VI. Każdy powinien łączyć pracę zarobkową z życiem rodzinnym i czerpać przyjemność z takiego połączenia.

Takie założenia nie są pozbawione wartościowania i – odwołując się do koncepcji Alvina Gouldnera (Gouldner 2010) – promują konkretny *dozwolony świat społeczny*. Aby uciec od tego rodzaju oceniania, proponuję myślenie o rodzicielstwie w kontekście różnych typów pracy do wykonania, a nie jako o czymś, co przeszkadza w pracy zarobkowej. Nawet doświadczenia bezrobotnych matek dowodzą, że praca jest obecna ich w życiu, one same zaś są przeciążone różnego rodzaju obowiązkami. Dlatego też w swoich analizach odwołuję się do koncepcji struktur sprawstwa oraz struktur możliwości – pokazując,

jak zewnętrzne czynniki wynikające z rozwiązań instytucjonalnych i norm kulturowych wpływają na doświadczenia polskich rodziców.

Taki sposób myślenia o rodzicielstwie w perspektywie kontekstu społeczno-instytucjonalnego jest obecny w moim dorobku już od czasu studiów doktoranckich. Od tego etapu konsekwentnie staram się rozwijać wiedzę w zakresie socjologii rodzin, polityki społecznej (zwłaszcza polityki rodzinnej), a także socjologii płci. Moje badania pokazują, że rodzice wybierają spośród dostępnych możliwości, które są związane z ich płcią, sytuacją ekonomiczną i rodzinną, a także ze wsparciem wynikającym z polityki rodzinnej. W kontekście innych, przede wszystkim zagranicznych, badań dotyczących łączenia pracy zawodowej z rodzicielstwem ważne jest zauważenie specyfiki polskich doświadczeń. W moim przekonaniu polscy rodzice silniej doznają presji związanej z koniecznością łączenia różnych obowiązków – przede wszystkim przez niewystarczające wsparcie ze strony państwa w instytucjonalnej opiece nad dziećmi, a także w obszarze chronienia pracownika i pracowniczek przed dyskryminacją na rynku pracy. Polskie rodziny dotkliwie odczuwają niskie zarobki w stosunku do wysokich kosztów życia, co sprawia, że w polskich warunkach nie istnieją rozwiązania popularne w innych krajach europejskich, które są związane z elastycznymi godzinami pracy i pracą w niepełnym wymiarze (Laß 2020; Riederer i Berghammer 2020; van Breeschoten i Evertsson 2019). W efekcie większość rodziców pracuje zarobkowo w pełnym wymiarze godzin. Reformy polityki rodzinnej, których dokonywano od pierwszej dekady XXI w., znacząco zmieniły struktury możliwości polskich rodziców. Przede wszystkim polepszyła się dostępność dobrze płatnych urlopów rodzicielskich, a także dostępność opieki nad dziećmi powyżej trzeciego roku życia. Jednak ciągle istnieją luki, które negatywnie wpływają na decyzje prokreacyjne. To przede wszystkim fakt, że brakuje instytucjonalnej opieki nad dziećmi poniżej trzeciego roku życia oraz że polski system nie odpowiada na problem istniejących i ciągle reprodukujących się nierówności płciowych w ramach życia rodzinnego. Dodatkowo niestabilność polskiego rynku pracy, niskie pensje i brak tanich mieszkań przyczyniają się do tego, że wiele rodzin odczuwa silną presję ekonomiczną. Jak zaznaczam w swoich analizach, wymiar ekonomiczny znacząco wpływa na struktury możliwości rodziców. Większe zasoby ekonomiczne pozwalają łączyć luki wynikające z niewystarczającej polityki rodzinnej poprzez kupowanie usług komercyjnych w ramach wolnego rynku. W swoich publikacjach nie analizuję wprost doświadczeń związanych z rodzicielstwem i pracą zarobkową w kontekście nierówności klasowych – skupiam się jedynie na wymiarze ekonomicznym. Analiza klasowa wymagałaby uwzględnienia również różnic klasowych wynikających z czynników społeczno-kulturowych, na co nie było już przestrzeni².

² Analiza klasowa doświadczeń rodzicielstwa i pracy zarobkowej jest oczywiście bardzo ważna i nie wykluczam zajęcia się nią w kolejnych projektach badawczych.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

W 2005 r. rozpoczęłam studia socjologiczne³ na Wydziale Nauk Społecznych Stosowanych⁴ Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie (AGH). W 2009 r. przebywałam na sześciomiesięcznym stypendium w ramach programu Erasmus+ na Uniwersytecie Kopenhaskim w Danii. To właśnie od tego czasu moja aktywność naukowa opiera się na dużej mobilności i współpracy z różnymi instytucjami naukowymi. Po obronie pracy magisterskiej w 2010 r. na Wydziale Humanistycznym AGH w Krakowie rozpoczęłam studia doktoranckie w Szkole Nauk Społecznych przy Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie (IFiS PAN). Przystąpiłam wtedy do prac badawczych nad doktoratem, który dotyczył ojcostwa w społeczeństwie polskim i szwedzkim. Promotorem mojego doktoratu był m.in. dr m.in. Janusz Mucha. Uzyskałam grant badawczy na realizację badań doktorskich od Narodowego Centrum Nauki (PRELUDIUM 2), dotację celową z IfiS PAN oraz zagraniczne stypendium badawcze finansowane przez Swedish Institute w ramach Programu Visby. W ramach tego stypendium od stycznia do czerwca 2013 r. pracowałam jako *guest researcher* na Uniwersytecie w Malmö (Faculty of Health and Society). W tym czasie moim opiekunem badawczym był profesor Lars Plantin. W Szwecji prowadziłam badania w związku z przygotowywaną rozprawą doktorską, polegające na analizie systemu polityki rodzinnej Szwecji pod kątem rozwiązań proojcowskich, a także na przeprowadzaniu wywiadów pogłębionych ze szwedzkimi ojcami na temat ich doświadczeń rodzicielskich. Wynikiem prac w ramach tego stypendium jest również artykuł przygotowany wspólnie z Larsem Plantinem, opublikowany w *Polish Sociological Review* (Suwada i Plantin 2014).

Jednocześnie stale współpracowałam z Wydziałem Humanistycznym AGH – z jednej strony jako badaczka w projekcie kierowanym przez dr. Łukasza Krzyżowskiego, zatytułowanym *Za starzy na pracę, za młodzi na emeryturę. „Młodzi emeryci” w polskich i europejskich kulturach starości* (finansowanym w ramach NRPH w latach 2012–2014), a z drugiej strony jako nauczycielka akademicka (prowadziłam zajęcia na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I stopnia z socjologii).

Jeszcze w czasie studiów doktoranckich nawiązałam współpracę w ramach międzynarodowych towarzystw socjologicznych. W 2013 r. dołączyłam do European Sociological Association, do Research Network 13: Sociology of Families and Intimate Lives (ta współpraca się rozwinęła i trwa dalej, co zostanie opisane poniżej), a w 2014 r. – do International Sociological Association, do RC06: Committee on Family Research.

³ Choć zdaję sobie sprawę, że zasadniczo oceniane są tutaj dorobek i aktywność naukowa z czasów po uzyskaniu przeze mnie stopnia doktora, to zaczynam tę część od moich studiów licencjackich, aby podkreślić ciągłość mojego rozwoju naukowego w wymiarze wielu instytucji i moją mobilność życiową wynikającą z zaangażowania w naukę.

⁴ Od 2007 r. wydział zmienił nazwę na Wydział Humanistyczny.

Po ukończeniu studiów doktoranckich, czekając na termin obrony, rozpoczęłam pracę w Głównym Urzędzie Statystycznym na stanowisku specjalistki (później starszej specjalistki) w Departamencie Badań Demograficznych i Rynku Pracy. Przez rok (od października 2014 r. do września 2015 r.) zajmowałam się pracami przygotowawczymi do organizacji Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, które polegały na analizie rekomendacji ONZ i Eurostatu, a także doświadczeń z poprzedniego spisu (NSP 2011).

Po obronie doktoratu – w październiku 2016 r. – zostałam zatrudniona w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (IS UMK). Dołączyłam do Pracowni Badania Jakości Życia, kierowanej przez dr. M.in. Arkadiusza Karwackiego, m.in. UMK (w 2017 r. pracownia przekształciła się w zakład, a w 2019 r. – w Katedrę Badań Jakości Życia i Socjologii Stosowanej). W ramach działalności w IS UMK byłam zaangażowana w kilka projektów badawczych (ich spis znajduje się w załączniku 4 do niniejszego wniosku), a także realizowałam własne badania.

Po rozpoczęciu pracy w IS UMK zintensyfikowałam współpracę z siecią badawczą ESA RN13: Sociology of Families and Intimate Lives. W 2017 r. na konferencji w Atenach zostałam wybrana do zarządu sieci (*executive board*). Jako członkini zarządu przez cztery lata (2017–2021) pracowałam w redakcji newslettera RN13. Do moich obowiązków należało zbieranie od członków sieci informacji dotyczących m.in. publikacji, projektów badawczych i konferencji, a następnie ich spisywanie i redakcja oraz wysyłka do wszystkich członków sieci. Rocznie wydawane są cztery numery newslettera (dostępne pod adresem: <https://www.europeansociology.org/research-networks/rn13-sociology-families-and-intimate-lives>). Oprócz tego pracowałam przy organizacji konferencji RN13 w Kuopio w 2018 r. oraz sesji prowadzonych przez RN13 na konferencjach ESA w Manchesterze w 2019 r. i w Barcelonie w 2021 r. Od 2018 r. uczestniczyłam razem z Anną-Maiją Castrén (University of Eastern Finland, Kuopio), Vidą Česnuitytė (Mykolas Romeris University, Vilnius), Isabellą Crespi (University of Macerata), Jacques'em-Antoine'em Gauthierem (University of Lausanne), Ritą Gouveiã (University of Lisbon), Claude'em Martinem (CNRS, Rennes) oraz Almudeną Moreno Mínguez (University of Valladolid, Segovia) w pracach zespołu redakcyjnego nad podręcznikiem z zakresu socjologii rodzin. Podręcznik ten został wydany w 2021 r. w wydawnictwie Palgrave Macmillan (Castrén i in. 2021). Praca ta polegała na opracowaniu koncepcji podręcznika, a następnie przygotowaniu go, znalezieniu wydawcy oraz doprowadzeniu do wydania publikacji. Do moich głównych obowiązków należało w szczególności przygotowanie części II podręcznika, zatytułowanej *Welfare State and Family Policy Regimes in Europe* (zaplanowanie tematyki rozdziałów, zaproszenie autorów do prac nad podręcznikiem, zredagowanie maszynopisów, znalezienie recenzentów poszczególnych rozdziałów, asystowanie autorom przy poprawie rozdziałów po recenzjach). Była to intensywna praca, która wymagała regularnych spotkań w gronie wszystkich redaktorów. W efekcie udało nam się przygotować podręcznik z zakresu socjologii rodziny, który składa się z 32 rozdziałów opracowanych przed ponad 60 naukowców z różnych krajów europejskich (Belgii, Czech, Danii, Estonii, Finlandii, Francji, Hiszpanii, Holandii, Irlandii, Litwy, Niemiec, Norwegii, Polski, Portugalii, Rumunii, Szwecji, Szwajcarii, Wielkiej Brytanii oraz Włoch).

W 2020 r. również w ramach prac ESA RN13 razem z Ulrike Zartler (University of Vienna) oraz Michaelą Kreyenfeld (Hertie School, Berlin) rozpoczęliśmy pracę nad numerem specjalnym „Journal of Family Research”, poświęconym życiu rodzinnemu w czasach pandemii COVID-19 w Europie. Numer został wydany w 2022 r. w formule *open access* (<https://ubp.uni-bamberg.de/jfr/index.php/jfr/issue/view/99>). Składa się z 20 rozdziałów przygotowanych przez 60 autorów z całej Europy, podzielonych na pięć tematycznych obszarów: (1) życie rodzinne, *work-life balance* i role genderowe; (2) nierówności społeczne i uczestnictwo w rynku pracy; (3) relacje rodzic–dziecko; (4) rodziny po rozwodzie; (5) więzi międzypokoleniowe. Do moich obowiązków należało przygotowanie *call for papers*, selekcja nadesłanych propozycji rozdziałów oraz praca nad artykułami, które opierały się na badaniach jakościowych (redakcja, znalezienie odpowiednich recenzentów i nadzorowanie wprowadzanych poprawek).

Od 2021 r. pełnię funkcję wicekoordynatorki ESA RN13 (koordynatorem jest Jacques-Antoine Gauthier). W ramach swoich obowiązków zarządzam aktywnościami naukowymi sieci (w szczególności przygotowaniem spotkań i konferencji), nadzorowaniem jej budżetu oraz pośredniczę w komunikacji pomiędzy władzami ESA a szeregowymi członkami RN13.

Moja aktywność w ramach ESA wykracza poza działania naszej sieci badawczej. Dwukrotnie razem z dr hab. Katarzyną Wojnicką (University of Gothenburg) organizowałyśmy tzw. research stream na głównych konferencjach ESA. W 2019 r. w Manchesterze odpowiadałyśmy za Research Stream 04: Men and Masculinities in a Changing Europe, w ramach którego odbyły się trzy sesje poświęcone studiom nad mężczyznami i męskością. W sumie w ramach RS04 zostało wygłoszonych 12 referatów przez 16 badaczy i badaczek. W 2021 r. w Barcelonie prowadziłyśmy Research Stream 16: Theorising Men and Masculinities: European Insights. Składał się on z 5 sesji, na których zostało wygłoszonych 18 referatów przez 25 badaczy i badaczek. Celem research streamów jest dyskusja nad problemami badawczymi, które nie są brane pod uwagę przez istniejące sieci badawcze. W dalszej perspektywie research stream może przekształcić się w sieć badawczą. Biorąc pod uwagę duże zainteresowanie naszym streamem na poprzednich konferencjach, razem z Katarzyną Wojnicką rozważamy powołanie w niedalekiej przyszłości nowej sieci badawczej, która zajmowałaby się krytycznymi studiami nad mężczyznami i męskością.

We wrześniu 2018 r. zostałam zaproszona przez Michaela Rusa (University College Dublin) do prac w ramach zespołu redakcyjnego „Journal of Family Studies” (IF 2021 1.380, 5-year IF 2021 1.655). Jest to uznane w środowisku socjologicznym czasopismo z zakresu socjologii rodzin wydawane przez Taylor & Francis. Ma na celu zrozumienie funkcjonowania rodzin, gospodarstw domowych i relacji w społeczeństwie. Obecnie funkcje redaktorów naczelnych pełnią dr Dorota Szelewa (University College Dublin) oraz prof. Gayle Kaufman (Davidson College), a w redakcji zasiada ponad 30 osób z całego świata. Jako redaktorka (*associate editor*) zajmuję się oceną nadesłanych do czasopisma artykułów, znajdowaniem odpowiednich recenzentów, nadzorowaniem procesu poprawy artykułów po recenzjach i podejmowaniem ostatecznych decyzji dotyczących publikacji. Do tej pory pracowałam nad

ponad 70 zgłoszonymi artykułami. Ponadto uczestniczę w regularnych spotkaniach całego zespołu redakcyjnego.

W 2018 r. dołączyłam do Polskiego Towarzystwa Socjologicznego. Od listopada 2018 r. do września 2021 r. pełniłam funkcję członkini zarządu nowo powstałej Sekcji Socjologii Płci (SSP PTS). W ramach prac sekcji uczestniczyłam w organizacji ogólnopolskiej konferencji „Jak uczymy socjologii płci?”, współorganizowanej przez Sekcję Socjologii Płci PTS oraz Oddział Łódzki PTS. Konferencja odbyła się w 2019 r. na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego. Ponadto uczestniczyłam w organizacji spotkań naukowych sekcji oraz sekcyjnych grup tematycznych na zjazdach socjologicznych. W 2022 r. byłam pomysłodawczynią i organizatorką grupy tematycznej G21 „Nierówności płciowe w czasach (post)pandemicznych”. W grupie zostało wygłoszonych pięć referatów. Od 2021 r. razem z Justyną Struzik, Martą Warat, Martą Rawłuszko, Katarzyną Leszczyńską, Magdaleną Żadkowską i Krystyną Dzwonkowską rozpoczęłyśmy pracę na przygotowaniu polskiego podręcznika z zakresu socjologii płci.

Ponadto w trakcie całej mojej dotychczasowej kariery naukowej występowałam ze swoimi referatami na licznych międzynarodowych i ogólnopolskich konferencjach naukowych, których spis znajduje się w załączniku 4 do niniejszego wniosku. W 2014 r. na XVIII Kongresie ISA w Jokohamie w Japonii uzyskałam nagrodę za najlepszy referat wygłoszony przez młodego naukowca, przyznawaną przez RC06: Committee on Family Research (Early Stage Family Scholar Award). Tytuł referatu brzmiał: *Being a Dad or a Mum? About Traditional Parental Roles from the Perspective of Polish and Swedish Fathers*.

Zdobywanie wiedzy i doświadczenia w różnych instytucjach naukowych w Polsce (WH AGH w Krakowie, IFiS PAN w Warszawie, Uniwersytet w Malmö i IS UMK w Toruniu), jak również działalność w ramach rozmaitych stowarzyszeń (zwłaszcza ESA RN13 i SSP PTS) oraz w ramach zespołu redakcyjnego czasopisma naukowego wyczerpują warunek wykazywania się aktywnością naukową w przynajmniej dwóch jednostkach.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

Osiągnięcia dydaktyczne

W pracę dydaktyczną jestem zaangażowana od czasów studiów doktoranckich. Przez dwa semestry w latach akademickich 2010/2011 i 2011/2012 prowadziłam zajęcia na studiach I stopnia socjologii (stacjonarnych i niestacjonarnych). Były to ćwiczenia ze współczesnych teorii socjologicznych oraz z komunikacji interpersonalnej.

Jednak dydaktyką w dużym wymiarze zajęłam się wraz z zatrudnieniem się na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Od października 2015 r. dotychczas prowadziłam 14 przedmiotów na

kierunkach: socjologia (studia I i II stopnia), medioznawstwo (studia I stopnia), praca socjalna (studia I i II stopnia), organizacja opieki nad osobą starszą (studia I stopnia) oraz management (studia I stopnia w języku angielskim). Kształcę zarówno w języku polskim, jak i w języku angielskim, studentów zagranicznych. Dotychczas uczyłam następujących przedmiotów (kolejność alfabetyczna):

- 1) Gender, instytucje, władza (konwersatorium – 30 h, II stopień socjologii).
- 2) Instrumenty polityki społecznej (ćwiczenia – 15 h, I stopień organizacji opieki nad osobą starszą).
- 3) Koordynacja projektów badawczych (laboratorium – 15 h, II stopień socjologii).
- 4) Kreatywne pisanie dla badaczy społecznych (ćwiczenia – 30 h, II stopień socjologii).
- 5) Men, Masculinities and Difference (konwersatorium w języku angielskim – 20 h, przedmiot ogólnouniwersytecki oraz dla studentów zagranicznych z programu Erasmus).
- 6) Najnowsze teorie socjologiczne (konwersatorium – 30 h, II stopień socjologii).
- 7) Polityka społeczna (ćwiczenia – 15 h, I stopień pracy socjalnej).
- 8) Problematyka równościowa w praktyce (konwersatorium – 30 h, II stopień pracy socjalnej).
- 9) Sociology (wykład po angielsku ze wstępu do socjologii dla zarządzania – 30 h).
- 10) Socjologia i antropologia płci (konwersatorium – 30 h, I stopień medioznawstwa).
- 11) Socjologia płci (konwersatorium – 30 h, I stopień socjologii).
- 12) Technologie pracy umysłowej (laboratorium – 20 h, I stopień socjologii oraz I stopień medioznawstwa).
- 13) Teoria zmiany społecznej (wykład – 30 h oraz ćwiczenia – 30 h, I stopień socjologii).
- 14) Teorie w badaniach społecznych (ćwiczenia – 30 h, II stopień socjologii).

Oprócz tego prowadziłam również seminaria licencjackie na kierunku socjologia. Dotychczas wypromowałam cztery prace licencjackie.

Od 2018 r. pełnię też funkcję promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim mgr. Piotra Zwarycza (głównym promotorem jest dr hab. Łukasz Afeltowicz, prof. AGH).

Dodatkowo w maju 2018 r. organizowałam zajęcia w ramach Toruńskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku prowadzonego przez Instytut Dyskursu i Dialogu. Były one skierowane do osób starszych, które nie miały wcześniej styczności z naukami społecznymi. Celem projektu było zapoznanie uczestników z podstawową wiedzą z zakresu socjologii oraz medioznawstwa, a także metodologii nauk społecznych. Prowadziłam następujące przedmioty w formie wykładów:

- 1) Teorie zmiany społecznej (podstawy).
- 2) Socjalizacja pierwotna i wtórna.
- 3) Socjologia rodziny.
- 4) Starzenie się społeczeństwa – różne aspekty.
- 5) Nierówności społeczne.

Ponadto w formie warsztatów metodologicznych omawiałam: (1) ciekawe projekty badawcze; (2) różnice między badaniami ilościowymi a badaniami jakościowymi; (3) tworzenie poprawnej ankiety do badań; (4) sposoby prowadzenia analizy danych zastanych.

Osiągnięcia organizacyjne

Od początku pracy w IS UMK angażowałam się w różnego rodzaju prace organizacyjne. Od 2015 do 2019 r. byłam przedstawicielką pracowników niesamodzielnych w Radzie Wydziału Humanistycznego UMK. Od października 2019 r. jestem członkinią Rady Dyscypliny Nauk Socjologicznych na UMK. Od września 2017 r. jako przewodnicząca Rady Programowej sprawowałam opiekę merytoryczną nad studentkim Zespołem Realizacji Badań „Pryzmat”. Z kolei w latach akademickich 2015/2016, 2016/2017 byłam opiekunką praktyk zawodowych na kierunku praca socjalna.

Działalność popularyzująca naukę

Jestem przekonana, że uprawianie nauki ma sens wtedy, kiedy wytworzona wiedza może służyć społeczeństwu. Jednym ze sposobów służenia wiedzą jest występowania w roli eksperckiej w przestrzeni publicznej, dlatego praktycznie nigdy nie odmawiam, gdy jestem proszona o podzielenie się wynikami swoich badań w mediach. Oto lista moich najważniejszych wystąpień medialnych:

- Artykuł dla portalu Team Rodzina zatytułowany *Pomoc mężczyzn i kontrola kobiet* – 18 maja 2021 (<https://teamrodzina.pl/2021/05/18/pomoc-mezczyzn-i-kontrola-kobiet/>, dostęp: 18.05.2023).
- Podcast *Wspólne dzieci = wspólne obowiązki* pt. *Rodzicielstwo i praca w Polsce*, rozmowa prowadzona przez Joannę Włodarczyk – 5 kwietnia 2021 (<https://anchor.fm/wsplne-dzieci-wsplne-obowizki/episodes/Rodzicielstwo-i-praca-w-Polsce--rozmowa-z-dr-Katarzyn-Suwad-etab3r>, dostęp: 18.05.2023).
- Rozmowa na żywo na Instagramie z @feministyczny (<https://www.instagram.com/feministyczny/>, dostęp: 18.05.2023) zatytułowana *Ojcostwo w perspektywie genderowej* – 21 lutego 2021.
- Program *Dobrze wiedzieć* w TVP3 Bydgoszcz, rozmowa o sytuacji kobiet na rynku pracy – 9 stycznia 2020 (<https://bydgoszcz.tvp.pl/46124713/dobrze-wiedziec-9012020>, dostęp: 18.05.2023).
- Podcast *Wspólne dzieci = wspólne obowiązki* pt. *Ojcostwo w Polsce i Szwecji: deklaracje a praktyka*, rozmowa prowadzona przez Joannę Włodarczyk – 1 października 2019 (<https://anchor.fm/wsplne-dzieci-wsplne-obowizki/episodes/Ojcostwo-w-Polsce-i-Szwecji-deklaracje-a-praktyka---dr-Katarzyna-Suwada-e5ne5j>, dostęp: 18.05.2023).
- Komentarz do artykułu *Urlopy tacierzyńskie kosztem macierzyńskich? W polskich rodzinach bez zmian, nadal to matki zostają na urlopie z potomstwem* autorstwa Alicji Cichockiej-

Bielickiej – 26 sierpnia 2019 (<https://nowosci.com.pl/urlopy-tacierzynskie-kosztem-macierzynskich-w-polskich-rodzinach-bez-zmian-nadal-to-matki-zostaja-na-urlopie-z-potomstwem/ar/c6-14376019>, dostęp: 18.05.2023).

- Wywiad w „Tygodniku Powszechnym” zatytułowany *Ojciec zostaje tatą*, przeprowadzony przez Krzysztofa Story – 28 sierpnia 2018 (<https://www.tygodnikpowszechny.pl/ojciec-zostaje-tata-154558>, dostęp: 18.05.2023).
- Wywiad w czasopiśmie „Miasta Kobiet” zatytułowany *Współczesny tata, czyli kto?*, przeprowadzony przez Dominikę Kucharską – 2 marca 2017 (https://issuu.com/miasta_kobiet/docs/miasta_kobiet_marzec_2017, dostęp: 18.05.2023).
- Wywiad w dzienniku „Nowości. Dziennik Toruński” zatytułowany *Jak połączyć pracę zawodową z życiem rodzinnym?*, przeprowadzony przez Paulinę Błaszkievicz – 11 lipca 2016 (<https://nowosci.com.pl/jak-polaczyc-prace-zawodowa-z-zyciem-rodzinnym/ar/10807076>, dostęp: 18.05.2023).
- Audycja Radia TOK FM *Poranek Radia TOK FM – Weekend*, prowadzona przez Karolinę Głowacką, pt. *Młodzi emeryci – mówi Katarzyna Suwada* – 21 kwietnia 2014 (https://audycje.tokfm.pl/podcast/14179_Mlodzi-emeryci-mowi-Katarzyna-Suwada, dostęp: 18.05.2023).
- Audycja Radia TOK FM *Weekend Radia TOK FM*, prowadzona przez Ewę Podolską, pt. *Być ojcem w Polsce – rozmawiali Katarzyna Suwada i Leszek Talko* – 15 marca 2014 (https://audycje.tokfm.pl/podcast/13145_Byc-ojcem-w-Polsce-rozmawiali-Katarzyna-Suwada-i-Leszek-Talko, dostęp: 18.05.2023).

Drugim sposobem na służenie społeczeństwu jest wykorzystywanie swojej wiedzy i umiejętności do praktycznych celów, np. przy projektowaniu rozwiązań instytucjonalnych. W 2018 r. uczestniczyłam w roli krajowej ekspertki z Polski w programie Komisji Europejskiej „The EU Mutual Learning Programme in Gender Equality. Instruments to Foster Long-term Paternal Involvement in Family Work”. Program został zainicjowany przez rząd niemiecki w celu dyskusji na temat sposobów na zwiększenie zaangażowania ojców w rodzicielstwo, w szczególności zwiększenie odsetka mężczyzn korzystających z urlopów rodzicielskich. W ramach programu przygotowałam *comment paper* dotyczący sytuacji w Polsce oraz uczestniczyłam w seminarium w Berlinie (4–5 października 2018 r.). Wynikiem seminarium były rekomendacje dotyczące zmian w ramach polityk rodzinnych w krajach członkowskich UE. Rekomendacje te wykorzystano przy pisaniu dyrektywy 2019/1158 w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów.

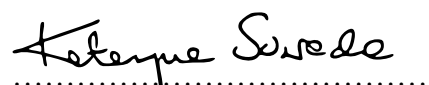
W 2021 r. współpracowałam z Fundacją Share The Care, uczestnicząc w spotkaniach jej Rady Programowej w trakcie opracowywania strategii wprowadzania dyrektywy 2019/1158 w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów. Zgodnie z tą dyrektywą

Polska powinna wprowadzić dziewięć tygodni urlopu rodzicielskiego zarezerwowanego dla ojców. Cel fundacji stanowiło wypracowanie rekomendacji, które pozwoliłyby na jak najlepsze zaprojektowanie nowych rozwiązań, zgodnych z celami ww. dyrektywy. Moją rolą było dzielenie się wiedzą nabytą dzięki prowadzonym projektom badawczym na temat zaangażowania mężczyzn w rodzicielstwo oraz sposobów wykorzystywania urlopów rodzicielskich.

W 2022 r. przygotowywałam raport dla European Institute for Gender Equality, jednej z agencji Unii Europejskiej, dotyczący tego, w jaki sposób Krajowy Plan Odbudowy (KPO) uwzględnia problem nierówności płciowych w proponowanych reformach. Podobne raporty opracowywali dla Komisji Europejskiej krajowi eksperci ze wszystkich krajów członkowskich UE. Zebrane dane mają odpowiedzieć na pytanie, jak kraje UE radzą sobie (i zamierzają sobie radzić) z nierównościami płciowymi, które wzmocniły się w wyniku pandemii COVID-19, a także wypracowanie odpowiednich rekomendacji.

7. Inne informacje dotyczące kariery zawodowej.

Od października 2014 r. do września 2015 r. pracowałam na stanowisku specjalistki (a potem starszej specjalistki) w Departamencie Badań Demograficznych i Rynku Pracy w Głównym Urzędzie Statystycznym w Warszawie. Choć GUS nie jest instytucją naukową, tylko urzędem administracji rządowej, to jego rolą jest zbieranie i udostępnianie informacji statystycznych z różnych obszarów życia społecznego, wykorzystywanych przez wielu badaczy i wiele badaczek społecznych. W ramach swoich obowiązków przygotowywałam dokumentację potrzebną do rozpoczęcia prac nad Narodowym Spisem Powszechnym Ludności i Mieszkań 2021. Praca ta polegała na analizie zaleceń dotyczących przeprowadzania spisów autorstwa Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz Eurostatu. Ponadto pracowałam przy bieżących badaniach prowadzonych w departamencie. To pozwoliło mi szczegółowo poznać, jakie dane i w jaki sposób są zbierane, a następnie przetwarzane przez GUS. Z perspektywy czasu wiedza ta jest bardzo przydatna w mojej pracy naukowej, ponieważ jestem świadoma, jakie dane zastane istnieją, i korzystam z nich, gdy są mi one potrzebne w analizach.

.....
(podpis wnioskodawcy)

Literatura

- Ayres, Lioness. 2008. „Thematic Coding and Analysis”. W *The SAGE Encyclopedia of Qualitative Research Methods*, zredagowane przez Lisa M Given, 867–68. Los Angeles, Calif: Sage Publications.
- Benaquisto, Lucia. 2008a. „Code and Coding”. W *The SAGE Encyclopedia of Qualitative Research Methods*, zredagowane przez Lisa M Given, 85–88. Los Angeles, Calif: Sage Publications.
- . 2008b. „Open Coding”. W *The SAGE Encyclopedia of Qualitative Research Methods*,

- zredagowane przez Lisa M Given, 581–82. Los Angeles, Calif: Sage Publications.
- Boje, Thomas P. 2006. „Working time and caring strategies: parenthood in different welfare states”. W *Politicising parenthood in Scandinavia: gender relations in welfare states*, zredagowane przez Anne Lise Ellingsæter i Arnlaug Leira, 195–215. Bristol: Policy Press.
- Breeschoten, Leonie van, i Marie Evertsson. 2019. „When Does Part-Time Work Relate to Less Work-Life Conflict for Parents? Moderating Influences of Workplace Support and Gender in the Netherlands, Sweden and the United Kingdom”. *Community, Work & Family* 22 (5): 606–28. <https://doi.org/10.1080/13668803.2019.1581138>.
- Castrén, Anna-Maija, Vida Česnūitytė, Isabella Crespi, Jacques-Antoine Gauthier, Rita Gouveia, Claude Martin, Almudena Moreno Mínguez, i Katarzyna Suwada, red. 2021. *The Palgrave Handbook of Family Sociology in Europe*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Ellingsæter, Anne Lise, i Lars Gulbrandsen. 2007. „Closing the Childcare Gap: The Interaction of Childcare Provision and Mothers’ Agency in Norway”. *Journal of Social Policy* 36 (4): 649–69. <https://doi.org/10.1017/S0047279407001225>.
- Ellingsæter, Anne Lise, i Arnlaug Leira. 2006. *Politicising parenthood in Scandinavia: gender relations in welfare states*. Bristol: Policy Press.
- Ferragina, E., i M. Seeleib-Kaiser. 2015. „Determinants of a Silent (R)Evolution: Understanding the Expansion of Family Policy in Rich OECD Countries”. *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society* 22 (1): 1–37. <https://doi.org/10.1093/sp/jxu027>.
- Gauthier, Anne H. 2007. „The Impact of Family Policies on Fertility in Industrialized Countries: A Review of the Literature”. *Population Research and Policy Review* 26 (3): 323–46. <https://doi.org/10.1007/s11113-007-9033-x>.
- Gibbs, Graham. 2011. *Analizowanie danych jakościowych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN. <https://ksiegarnia.pwn.pl/Analizowanie-danych-jakosciowych,84924337,p.html>.
- Gouldner, Alvin Ward. 2010. *Kryzys zachodniej socjologii*. Kraków: Zakład Wydawniczy „NOMOS”.
- Harris, Scott R. 2006. „Social Constructionism and Social Inequality An Introduction to a Special Issue of JCE”. *Journal of Contemporary Ethnography* 35 (3): 223–35.
- . 2010. *What is constructionism?: navigating its use in sociology*. Social problems, social constructions. Boulder, Colo: Lynne Rienner Publishers.
- Hartas, Dimitra. 2014. *Parenting, Family Policy and Children’s Wellbeing in an Unequal Society: A New Culture War for Parents*. Basingstoke: Springer.
- Javornik, Jana, i Anna Kurowska. 2017. „Work and Care Opportunities under Different Parental Leave Systems: Gender and Class Inequalities in Northern Europe”. *Social Policy & Administration* 51 (4): 617–37. <https://doi.org/10.1111/spol.12316>.
- Kimmel, Michael S. 2015. *Spoleczeństwo genderowe*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Laß, Inga. 2020. „The Effects of Non-Standard Employment on the Transition to Parenthood Within Couples: A Comparison of Germany and Australia”. *European Journal of Population* 36 (5): 843–74. <https://doi.org/10.1007/s10680-019-09548-7>.
- Rehel, Erin M. 2014. „When Dad Stays Home Too: Paternity Leave, Gender, and Parenting”. *Gender & Society* 28 (1): 110–32. <https://doi.org/10.1177/0891243213503900>.
- Reimann, Maria. 2016. „Searching for egalitarian divisions of care: Polish couples at the life-course transition to parenthood”. W *Couples’ transitions to parenthood: analysing gender and work in Europe*, zredagowane przez Daniela Grunow i Marie Evertsson, 221–42. Cheltenham, UK; Northampton, MA, USA: Edward Elgar Publishing.
- . 2019. „It Is Not Something We Consciously Do: Polish Couples Struggles to Maintain Gender

- Equality after the Birth of Their First Child”. W *New Parents in Europe. Work-Care Practices, Gender Norms and Family Policies*, zredagowane przez Daniela Grunow i Marie Evertsson, 188–206. Cheltenham, UK; Northampton, MA, USA: Edward Elgar Publishing.
- Ridgeway, Cecilia L., i Shelley J. Correll. 2004. „Unpacking the Gender System a Theoretical Perspective on Gender Beliefs and Social Relations”. *Gender & Society* 18 (4): 510–31. <https://doi.org/10.1177/0891243204265269>.
- Riederer, Bernhard, i Caroline Berghammer. 2020. „The Part-Time Revolution: Changes in the Parenthood Effect on Women’s Employment in Austria across the Birth Cohorts from 1940 to 1979”. *European Sociological Review* 36 (2): 284–302. <https://doi.org/10.1093/esr/jcz058>.
- Saxonberg, Steven. 2013. „From defamilialization to degenderization: toward a new welfare typology”. *Social Policy & Administration* 47 (1): 26–49. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9515.2012.00836.x>.
- . 2014. *Gendering Family Policies in Post-Communist Europe: A Historical-Institutional Analysis*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Suwada, Katarzyna. 2021. *Parenting and Work in Poland: A Gender Studies Perspective*. SpringerBriefs in Sociology. Cham: Springer International Publishing. <https://www.springer.com/gp/book/9783030663025>.
- Suwada, Katarzyna, i Lars Plantin. 2014. „On Fatherhood, Masculinities and Family Policies: A Comparative Analysis of Poland and Sweden”. *Polish Sociological Review* 4 (188): 509–24.
- West, Candace, i Don H. Zimmerman. 1987. „Doing gender”. *Gender & Society* 1 (2): 125–51.
- . 2009. „Accounting for Doing Gender”: *Gender & Society* 23 (1): 112–22. <https://doi.org/10.1177/0891243208326529>.
- Żadkowska, Magdalena. 2016. *Para w praniu: codzienność, partnerstwo, obowiązki domowe*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.